

Voorwoord Praktijkboek Dynamische Oordeelsvorming

Lex Bos, versie voorjaar 2006

Voorwoord

Toen in 2005 het plan voor dit praktijkboek ontstond, was het honderd jaar geleden sinds Rudolf Steiner in 1905 met de publicatie van een reeks artikelen onder de titel "Geesteswetenschap en sociale vragen" begon. Na het derde artikel stopte hij met de voortzetting van deze reeks omdat de lezers van toen, Theosofen, zich nauwelijks voor sociale vragen interesseerden. Desalniettemin is het gerechtvaardigd in het jaar 2007 te gedenken dat iets meer dan een eeuw geleden de antroposofisch georiënteerde geesteswetenschap zich opmaakt om haar bijdrage aan een fundamentele vernieuwing van de sociale wetenschap en de sociale praktijk duidelijk te maken. Alleen al de drie artikelen van Steiner vormen in dit opzicht een rijke bron.

In het eerste artikel knoopt Steiner aan bij een strijd die toen gaande was tussen mensen die er van overtuigd waren dat omstandigheden de mens vormen en anderen die van mening waren dat mensen hun eigen omstandigheden scheppen. De eerst genoemden verwachtten dat door betere omstandigheden mensen zich beter zullen gaan gedragen. Laatstgenoemden waren van mening dat de wereld alleen verbetert als mensen beter worden opgevoed. Steiner was van mening dat het bij deze strijd om een Kip-ei-vraag ging. Beide partijen hadden gelijk. Mensen geven vorm aan hun omgeving, maar de tot standgebrachte vormen werken terug op de mensen en bepalen hun gedrag. En omgekeerd. Dan zegt Steiner echter: beschouwt men de sociale werkelijkheid een steek dieper, dan kan men niet anders dan vaststellen dat de sociale vormen waarin wij leven uiteindelijk geen natuurproducten zijn, maar mensenwerk.

Alle sociale vormen - structuren, inrichtingen, wetten, gewoontes - gaan terug op mensen die zich ooit en ergens gedachten hebben gevormd over de inrichting van de samenleving; die daarbij lieten meespreken hoe ze die vormen beleefden en tenslotte hun gezindheid in daden tot uitdrukking brachten. Op grond daarvan zegt Steiner: als we ontevreden zijn met de sociale werkelijkheid waarin wij leven, moeten wij onze gedachten, ons voelend beleven en onze gezindheid veranderen, want alleen langs die weg ontstaat een nieuwe, hopelijk betere sociale, werkelijkheid.

De lezer zal zich afvragen wat zulke beschouwingen te zoeken hebben in het voorwoord van een handboek Dynamische Oordeelsvorming. De samenhang wordt voor mij door het volgende duidelijk: als men naar een levensgebied zoekt waarin zich in geconcentreerde vorm gedachten, gevoelskwaliteiten en gezindheid gezamenlijk kenbaar maken dan zal men onvermijdelijk de oordeelsvorming tegenkomen. Oordelen hebben altijd een gedachten aspect, ze hebben altijd een gevoelskwaliteit en ze verraden altijd een bepaalde gezindheidsrichting. "Wil je de wereld veranderen, verander dan je oordelen", zo zou men Steiner's stelling kort kunnen formuleren.

Gedurende de dertig jaar dat ik zelf Dynamische Oordeelsvorming in praktijk heb gebracht en vele anderen met mij, in steeds weer nieuwe levens- en werkgebieden, is mij geleidelijk aan duidelijk geworden wat voor kiemkrachten er in dit zogenaamde 'model' sluimeren. Kiemen die, wanneer ze door regelmatig oefenen, uitbotten een grote omvormingskracht, een geweldige creatieve potentie tonen voor de mens persoonlijk als ook voor zijn sociale relaties en zijn arbeid. De levensweg van dit 'model', dat wil zeggen zijn omzetting in de praktijk begon, nadat in 1974 mijn dissertatie verschenen was, met twee persoonlijkheden t.w.: Helen Zwemmer in Zwitserland en Nico Kollwijn in Holland, die beiden in het kader van hun werk aan een sociale academie met de Dynamische Oordeelsvorming begonnen te werken. Voor Nico ging dat in de richting van 'samenwerken in sociale instituties' en voor Helen in de richting van 'Methodiek en Supervisie'. Sedert het einde van de zeventiger jaren werden toen in Holland open weekcursussen gegeven. Een kleine groep van trainers had zich intensief aan deze methode gecommitteerd en begon haar in een ontspannen pioniersstijl aan anderen te leren. De meeste seminars werden door eurythmische bewegingsoefeningen ondersteund. Zo kreeg het werk met dit 'model' een grondslag in een zich geleidelijk uitdijende groep van mensen. Ook werd de methode door professionele bedrijfsinterne trainers in de industrie 'ontdekt'. Zij begonnen autonoom, maar zich oriënterend aan een cursusstructuur die in het proefschrift wordt beschreven de Dynamische Oordeelsvorming in de praktijk te brengen en vroegen vervolgens om een soort supervisie. Een belangrijke caesuur vormde het jaar 1990. Twee van mijn vrienden, Martin van den Broek en Maarten Klante, die beiden reeds enige tijd de methode in hun organisatie – advieswerk hanteerden, kwamen naar me toe en zeiden: "Lex, deze manier van oordeelsvorming is niet alleen maar een methode, het is een impuls en die vraagt om behuizing. Wij willen een stichting in het leven roepen om deze impuls te verzorgen en te ontwikkelen." En zo werd de Stichting Dialoog opgericht. Daarbij werd onze manier van oordeelsvorming gedoopt en kreeg een wettelijk beschermde naam "Dynamische Oordeelsvorming". De stichting organiseert trainingscursussen voor beginners en leidt ook trainers op. Zij organiseert Studiedagen en Netwerkbijeenkomsten, ze ontwikkelt nieuwe oefeningen, verzorgt artikelen in vakbladen e.d. De werkgebieden waarin Dynamische Oordeelsvorming toegepast worden, groeien gestaag, organisatieadvieswerk, management trainingen, teamvorming, biografiewerk, supervisie, conflicthantering en mediation, strategieontwikkeling, omgaan met morele dilemma's, jeugdwerk e.d. Ook geografisch breidde de impuls zich uit. Door mijn werk in de Scandinavische landen kwam het een en ander in beweging, in het bijzonder rondom de door Bent Engelbrecht opgerichte adviesgroep Ankerhus. En ook de Zwitserse kiem kwam tot ontwikkeling. In de Duits sprekende gebieden groeide de belangstelling vooral door het werk van de schoolbegeleidingsdienst en de mediation. Mijn proefschrift werd in het Duits vertaald om deze ontwikkeling te ondersteunen. Door mijn regelmatige bezoek aan Brazilië kon het model zich een vaste plek veroveren in de daar ontstane sociaal pedagogische beweging. Eind negentiger jaren kwam de behoefte aan een Masterclass op. Vrienden, die reeds jaren met de methode werkten, ontdekten dat het 'model' door zijn verleidelijke eenvoud de neiging vertoont 'plat' te worden. Door het leren kennen van zijn geesteswetenschappelijke achtergronden en bronnen moest het model meer diepgang krijgen en de gebruikers nieuwe inspiratie geven. Zo werd de vraag naar een Masterclass tot mij gericht. De eerst vond in Nederland plaats (10 cursusedagen in een maandritme) de volgende vraag kwam uit Duitsland (drie blokken van 3½ dag), een derde uit de groep rondom Ankerhus in Denemarken (ook drie blokken van 3½ dag en in het Engels). Een vierde Masterclass is weer in Duitsland gepland. De toekomstige ontwikkeling ligt volledig open. De ontvangst van het voor u liggende boek zal daarbij ook richtinggevend zijn.

Ik ben de vrienden van Stichting Dialoog en vooral Marjolein Thiebout dankbaar voor het initiatief tot dit handboek. Ik kan slechts hopen dat de Dynamische Oordeelsvorming daardoor nog meer mogelijkheid krijgt door mensen heen een bijdrage te leveren aan een sociaal-maatschappelijk leven met een menselijk gelaat.

Lex Bos
Zeist (NL) voorjaar 2006